

NECESITATEA, IMPORTANȚA ȘI DREPTUL CANONIZĂRII UNOR SFINȚI ÎN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Preot lect. univ. dr. Cosmin Panțuru

THE NEED, THE IMPORTANCE AND THE RIGHT OF CANONIZATION OF SOME SAINTS IN THE ROMANIAN ORTHODOX CHURCH

Abstract: The act of solemn canonization of some saints derives from the principle of church autocephaly, being a right of every autocephalous Church. The canonization of the Romanian saints thus becomes a landmark event in the history of the Romanian Orthodox Church, one of the characteristics of the new period in our religious life.

Through the canonization of the Romanian national saints and the generalization of the worship of others, the Romanian Orthodox Church proves to be a constitutive part of the Ecumenical Orthodoxy. The saints canonized by the local Holy Synod can also be honoured by the other sister Orthodox Churches.

Keywords: the Romanian national saints, the local Holy Synod, solemn canonization, the generalization of the worship of others

Prin „canonizare” în aghiologia ortodoxă ca și în Dreptul Canonic Ortodox se înțelege actul prin care Biserica „recunoaște, declară și așează eroii dreptei credințe adormiți întru Domnul, în rândul sfinților, în canonul sau catalogul sfinților”¹ pe care Biserica Ortodoxă îi venerază pe temeiul învățaturii ei dogmatice. Prin „canonizare” Biserica recunoaște „că sfinții în urma faptelor lor au binemeritat o situație privilegiată în ceruri în virtutea căreia pot fi venerați de către muritorii de pe pământ”.²

Termenul de „canonizare” este cu mult mai nou decât conținutul pe care îl exprimă. Din primele veacuri ale Bisericii au existat sfinți onorați cu un cult

¹ Arhid. Prof. Dr. Ioan N. FLOCA, *Drept Canonic Ortodox, legislație și administrație bisericească*, vol. II, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bis. Ort. Rom. București, p. 175;

² N. POPESCU – Prahova, *Canonizarea în Biserica Ortodoxă*, Cernăuți 1942, p. 13;

public de către toți credincioșii, dar cuvântul de „canonizare” nu pare să fi fost întrebuințat înainte de veacul al XII – lea.³

Înțelesul vechi al cuvântului de „canonizare” era acela „de reglementare sau de punere în bună rânduială a oricăror lucrări pentru care aceasta era necesară, dar mai ales a avut înțelesul de stabilire a bunei rânduieli în viața bisericească”⁴, adică în relația dintre membrii Bisericii și în special dintre cler și credincioși.

Cuvintele: „a canoniza” și „canonizare” care exprimă faptul așezării celor proslăviți de Domnul, întru sfinții Săi s-au adoptat în terminologia teologică ortodoxă, din cea latină – medievală în care și-au găsit o întrebuințare în același sens având formele „canonisare” și „canonisatio” sau chiar „canonizare” și „canonizatio” la rândul ei terminologia latină a împrumutat aceste cuvinte din cea grecească, ale căror forme corespunzătoare sunt: „κωνοιζειν” și „κωνοισμος”. Dar și în limba elină, cele două cuvinte, atât ca formă cât și ca sens sunt derivate din vechiul cuvânt „κωνων” care înseamnă: măsură sau unitate de măsură (în sens fizic, material); normă, regulă de conduită (în sens moral); sau lege (în sens juridic).

În primul sens acela de unitate de măsură numerică cuvântul „κωνων” a fost întrebuințat în vechea terminologie greacă și latină pentru a exprima cifra statornică a cărților Vechiului Testament și apoi a cărților Noului Testament, deci un număr ce rămâne închis, ce nu mai este supus procesului comun al variației numerice.

Tot într-un sens numeric, cuvântul „canon” a fost întrebuințat în limba latină și cea elină pentru a exprima cifra – de astă dată nestatornică, supusă fluctuației numerice a slujitorilor Bisericii, a membrilor clerului și pentru aplicarea legilor bisericești și ale celor civile; cu privire la cler, s-a impus cunoașterea numărului membrilor lui și înscrierea lor nominală într-o listă, registru sau catalog special al autorităților bisericești eparhiale sau centrale. Acest catalog se numea „κωνων” „canon sacerdotalis”, sau „καταλογος των κληρικων”, iar cei ce erau trecuți în el se numeau „κωνωνικοισαυοι εν τω κωνονισαυοι εν τω ιερατικω καταλογω εξετα ζομενοι”.⁵

Cuvântul „canon” a mai fost și este încă întrebuințat în sens numeric, și în terminologia greacă și latină, pentru a arăta cifra și felul precis al rugăciunilor unei slujbe bisericești inclusiv al slujbelor.

Dar acest cuvânt și-a mai găsit și alte întrebuințări, în diferite sensuri.

Unii canoniști pun termenul „canonisatio” în legătură cu grecesul „κωνων”, luat însă în înțelesul de „canon missae” din liturghia romano – catolică, care,

³ *Ibidem*, p. 14

⁴ Preot Prof. Dr. Liviu STAN, *Canonizarea sfinților după învățătura și după rânduielile ortodoxiei*, în rev. Mitropolia Olteniei, nr. 5-6/1968, p. 361;

⁵ Idem, *Despre canonizarea sfinților în Biserica Ortodoxă*, în rev. Ortodoxia, nr. 2/1950, pp. 260-261;

corespunzând cu partea liturghiei ortodoxe de la cântare: „Sfânt, Sfânt, Sfânt...” și până la rugăciunea „Tatăl nostru” conține sfințirea Sfințelor Daruri și șase rugăciuni anterioare și posterioare sfințirii, în care se pomeneau în timpurile vechi de către bisericile locale, sfinții respectivi ai localității sau ai țării.⁶

Deoarece însă termenul „canonisation” s-a ivit după încetarea obiceiului de a pomeni pe toți sfinții în canonul liturghiei credem că prima părere, care derivă temeiul „canonisation” din grecescul „κανον” luat în înțeles de catalog este mai întemeiată.

Canonizarea sfinților nu este o servilă imitare a apoteozei uzitate în antichitate la păgâni; dimpotrivă ea se deosebește în chip esențial de aceasta. Acesta era un act public prin care un om era așezat în rândul zeilor. Prin canonizare Biserica „nu consideră pe sfinți ca Dumnezeu, ea afirmă numai atâtă că Dumnezeu a răsplătit în ceruri virtuțile lor eroice și că ei sunt pentru creștini modele și mijlocitori puternici”⁷. În afară de aceasta, păgânii rezervau onorurile apoteozei numai împăraților, împărăteselor și persoanelor din jurul lor. Nu se cunoaște nici un singur caz al vreunui om din popor sau de condițiune mijlocie, care după moarte să fi primit astfel de onoruri.

Biserica dimpotrivă canonizează nu numai pe regi și ierarhi ci pe toți câți au meritat cinstea canonizării, chiar dacă din punct de vedere omenesc au fost de umilă condițiune. În fața lui Dumnezeu toți suntem egali. Biserica creștină nu ridică la rangul de sfinți decât pe aceea dintre fiii ei, care au practicat până la eroism cele mai sublime virtuți. Canonizarea sfinților nu-și are deci originea în apoteozele păgâne.

Prin canonizare sau prin instituirea cultului unui sfânt, Biserica nu conferă ea însăși calitatea sfințeniei, ci numai constată existența ei și-i acordă cinstea cuvenită. De aici reiese că Biserica nu declară încă din veacul acesta ca mântuieți pe sfinții pe care-i cinstește ca pe o categorie de credincioși bine plăcuți lui Dumnezeu, ci numai constată și declară că aceștia prin proslăvirea de către Dumnezeu, au fost ridicați nu numai în categoria celor ce au luat arvuna mântuirii, ci chiar în aceea a celor aleși ca viitori ajutători, în lucrarea Bisericii și a credincioșilor pentru mântuirea acestora.⁸

Faptul că în Biserica Ortodoxă Română canonizarea sfinților neamului nostru s-a petrecut cu mult mai târziu decât în celelalte Biserici ortodoxe surori, nu dă dreptul nimănui să afirme că poporul român nu s-ar fi învrednicit de cinstea de a odrăsli sfinții din sânul său.

În primul rând, Sfinții adevărați nu sunt numai cei din calendare, iar Biserica cinstește și pe sfinții neștiuți, pe cei care au bineplăcut Domnului, fie prin

⁶ N. POPESCU – Prahova, *Op. cit.*, p. 15;

⁷ *Ibidem*, p. 16;

⁸ Preot Prof. Dr. Liviu STAN, *Canonizarea sfinților după învățătura și după rânduilele ortodoxiei*, p. 364;

moartea martirică pentru credință, fie „dând lupta cea bună” purtând „războiul cel nevăzut” prin care și-au dobândit cununa vieții „podoaba cea netrecătoare a biruinței duhovnicești. Câte cohorte de martiri, n-au fost uitate de oameni, sau n-au rămas ascunși științei lor? Câți venerabili pustnici și chiar simpli creștini n-au trăit viața sfântă și câți dintre ei nu sunt la fel de vrednici de cinstire, ca și aceia pe care îi găsim în calendare”.

Fără îndoială, că „numai cel mai mare al sfinților a rămas învăluit în taină, a rămas necunoscut”, dar pentru pomenirea tuturor sfinților necunoscuți sau uitați, Biserica a destinat prima Duminică după Rusalii și îi mai cinstește, pomenindu-i și înălțându-le rugi fierbinți în fiecare zi la slujbele liturgice, „pentru rugăciunile tuturor sfinților...” se exprimă la fiecare otpust.

Nici pământul românesc n-a fost lipsit de sfinți, ba încă a și fost sfințit cu sângele lor mucenicesc și nîmbat de aureola cuvioșiei și al vieții lor după chipul lui Dumnezeu⁹; numeroși sfinți români au pătimit mucenicia pe pământul românesc, ale unora dintre ei păstrându-se și sfintele lor oseminte¹⁰. Au existat sfinți români canonizați și în alte Biserici, astfel aici putem aminti pe:

- Sf. Moise Ungritul, originar din Transilvania (sec. XI) cu data de prăznuire la 27 iulie, înscris în Patericul de Kiev (1661) și cu cinstire în cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse¹¹;

- Sf. Mucenic Ioan Românul, canonizat de Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol la anul 1662 cu ziua de prăznuire la 12 mai¹²;

- Sf. Teofana, fiica domnitorului muntean Alexandru I Basarab (1352-1361) canonizată de Biserica Bulgară. Cultul ei a trecut și în Biserica Sârbă¹³;

- Daniil Sihastrul, care este cinstit atât de Biserica Rusă cât și de cea din Ucraina¹⁴.

Pe de altă parte există și alte motive pentru care Biserica Ortodoxă Română nu a trecut în rândul sfinților, sfinții săi. Deși cultul sfinților este foarte viu în viața credincioșilor ortodocși români, totuși poporul nostru drept credincios, datorită modestiei lui excepționale, a preferat să îi cinstească în mod tainic pe cei pe care îi considerau aproape de Dumnezeu.

⁹ Iosif E. HAGHIU, *Sfinți care au pătimit mucenicia pe pământul românesc*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 3-4/1940, p. 190;

¹⁰ Prof. Dr. Emilian POPESCU, *Martiri și sfinți în Dobrogea*, în rev. Studii Teologice, nr. 4/1989, p. 69

¹¹ Diac. Prof. Dr. Ioan N. FLOCA, *Cu privire la sfinții români și canonizarea lor*, în rev. Îndrumător Bisericesc, Sibiu 1973, p. 149;

¹² Pr. Prof. Dr. Liviu STAN, *op. cit.*, p. 61;

¹³ Pr. Gheoghe MIHACI, *O româncă trecută între sfinți în Biserica Ortodoxă Bulgară*, în rev. Mitropolia Moldovei și Sucevei, nr. 1-2/1955, pp. 23-24;

¹⁴ Pr. Prof. Dr. Liviu STAN, *Canonizarea sfinților români*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 6/1968, p. 726;

Un alt motiv s-a datorat însă și faptului că Biserica noastră stătea până la anul 1885 sub o anumită autoritate a Patriarhiei Ecumenice, ea neavând o deplină inițiativă în această privință¹⁵.

Dar, mai mult și decât rostul și însemnătatea strict istorică a evenimentului canonizării, în sine are, văzut din punct de vedere dogmatic, o semnificație mai adâncă. Sfințenia este esențială Bisericii, fără atributul sfințeniei nici nu se poate concepe o Biserică adevărată. Iar cei ce se învrednicesc să se împărtășească într-un mai înalt grad de sfințenie a Bisericii, prin aceasta chiar aparțin într-un mod mai deosebit Bisericii și prin ea, tot în mod deosebit, sunt de partea Duhului Sfânt, principiul sfințeniei Bisericii, care îi crește până „la starea bărbatului desăvârșit, după măsura deplină a vârstei lui Hristos” (Efeseni IV, 13). Toți credincioșii aparțin Bisericii, dar sfinții sunt aleșii Domnului prin Duhul în Biserică. Viața Duhului Sfânt în Biserică își are puternice centre de manifestare chiar văzute și fășii strălucitoare de duhovnicească lumină în viața sfinților, luceferii și stelele de pe cerul spiritual al Bisericii¹⁶.

Canonizarea sfinților români este împlinirea voii lui Dumnezeu, fiind în același timp și împlinirea așteptărilor înaintașilor noștri. Ea este un semn că harul divin lucrează în ogorul duhovnicesc al Ortodoxiei Românești și că Biserica noastră strămoșească, pildă de credință și evlavie creștină se menține pe culmile de vrednicie pe care de veacuri s-a ridicat.

Este sfântă bucuria credincioșilor noștri care își văd venerați de Biserică pe cei ce, dintre fii neamului lor, au fost învredniți de marele dar al sfințeniei; este îndreptățită mândria duhovnicească a credincioșilor de credința neșovăielnică și eroică și de virtuțile strălucitoare din Biserica lor, de care, prin sfinți, se leagă și mai strâns cu multă iubire.

Canonizarea sfinților români, cu asentimentul întregii Ortodoxii este în același timp semn al unității ortodoxe, semn al comuniunii în credință și pietate între popoarele ortodoxe și al integrării organice a Bisericii noastre în Marea Biserică a Răsăritului, în care Duhul Sfânt, asistând la păstrarea intactă a credinței și virtuții Ortodoxiei Ecumenice, odrăsește fără încetare sfinți ca icoane reprezentative ale vieții îngerești în trup, înavușind astfel comoara de sfințenie a Bisericii, la care și eroismul credinței și evlavia românească aduc o contribuție recunoscută.

Sfințenia, cu conștiința clară a unității de credință și viață ortodoxă a întregului organism al creștinismului autentic, este un act mare, izvor de duhovnicească bucurie pentru noi toți și teme de neconținută recunoștință față de cei ce l-au săvârșit, arătându-se factori activi și cu sfântă râvnă pentru progresul și îmbogățirea spirituală a vieții ortodoxe.

¹⁵ Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Viața bisericească și religioasă a credincioșilor*, inclusiv canonizarea de sfinți români, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 11-12/1975, p. 1405;

¹⁶ Pr. Prof. Isidor TODORAN, *În legătură cu canonizarea sfinților români*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 5-6/1958, p. 468;

Actul canonizării solemne a sfinților români este astfel un eveniment epocal în istoria Bisericii noastre; el constituind una dintre caracteristicile perioadei noi în viața noastră religioasă.

Prin canonizarea sfinților români-naționali și generalizarea cultului altora, Biserica Ortodoxă Română, se dovedește a fi parte constitutivă, vie, a Ortodoxiei Ecumenice în care atmosfera de curățire a credinței, de trăire duhovnicească și înfăptuire a idealului creștin a creat și creează în toate vremurile figuri reprezentative de creștini care au reușit să se înalțe pe culmile sfințeniei.

Aceasta este dovada clară că în Biserica noastră este viu și permanent același duh al credinței ortodoxe, al strămoșilor noștri, ortodoxi din naștere.

Faptele lor din trecut constituie rodire minunate ale credinței ortodoxe românești. Virtuțile lor reprezintă manifestări de credință ortodoxă. Sfinții români au purtat pecetea Bisericii Ortodoxe. Ridicați din popor și legați de el, toți sfinții români, mărturisitori ai lui Hristos, au suferit, au luptat și au biruit împreună cu toți credincioșii.

Sfinții români au legat pe credincioși de Biserica lor ortodoxă și de patrie, de care alții în vremuri tulburi au căutat să-i despartă. Ei au ținut mereu trează conștiința unității naționale, au luptat pentru păstrarea limbii prin tipărirea de cărți și manuale, cerând să se vorbească românește, pentru păzirea cu sfințenie a tradițiilor, a legăturilor românilor din cele trei provincii românești. Această „conștiință a unității de limbă, de obiceiuri și de credință a fost ca un fir roșu care a trecut prin întreaga noastră istorie și care a avut cele mai puternice înrâuriri asupra dezvoltării noastre bisericești naționale”¹⁷.

Pe de altă parte canonizarea sfinților români devine o problemă de interes bisericesc ortodox și creștin general. Îmbunătățind patrimoniul său sacru cu sfinții săi, Biserica Română îmbogățește pe cel al Ortodoxiei, pentru că sfinții noștri sunt sfinți ai Ortodoxiei, și cu aceasta ea întreține și întărește pe de parte sentimentul comuniunii în duhul credinței și al pietății între popoarele ortodoxe, pe de alta poziția Bisericii Ortodoxe față de celelalte Biserici, care au sau nu sfinții lor.

Este pentru credincioșii noștri un prilej de rară și sfântă bucurie creștină să vadă prețuiți și venerați astfel de Biserică pe cei care s-au învrednicit în sânul său de cinstea cea mare a sfințeniei. Este pentru Biserica noastră Ortodoxă un motiv de îndreptățită mândrie duhovnicească că a dat credincioșilor asemenea prilej, care îi aduce încredere în virtuțile și în credința lor. Sfinții români leagă și mai strâns pe credincioși de Biserica lor Ortodoxă, dornice și bucuroase să cunoască și să cinstească împreună cu ea pe cei aleși ai Domnului¹⁸.

¹⁷ Drd. Ion I. NĂSTASE, *Profilul moral al sfinților români*, în rev. Ortodoxia, nr. 2/1974, pp. 362-363;

¹⁸ Prof. Teodor M. POPESCU, *Însemnătatea canonizării sfinților români*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 5-6/1953, pp. 501-502;

Sfinții care au fost canonizați, împreună cu întregul sobor al sfinților români mărturisesc virtuțile lor, pe ale Bisericii și neamului nostru, înaintea lui Hristos și a popoarelor creștine.

Prin sfinții români Biserica noastră înscrie un titlu de mare vrednicie în cartea istoriei creștine. La prinosul său de daruri alese, la cinstirea ce aduce sfințeniei și vredniciei altor creștini ortodoksi, neamul românesc aduce Ortodoxiei și „cununa luminoasă a sfinților săi, ierarhi, monahi, preoți și mireni drept credincioși din rândurile poporului, buchet de virtuți care au rodit la noi în duhul credinței și evlaviei ortodoxe, în duhul legii românești”¹⁹.

Prin naștere sfinții aparțin unei familii, unui sat sau unui oraș, unui popor. Prin viața și faptele lor, dar îndeosebi prin consecințele trăirii și operei lor spirituale în timp și spațiu, ei aparțin întregii Ortodoxii și istoriei universale.

Sfinții români au apărat legitimitatea apostolică a Bisericii noastre, identitatea etnică, limba, cultura și valorile supreme ale poporului român. În perspectivă eshatologică sfinții români au vestit fără abatere instaurarea Împărăției lui Dumnezeu și încoronarea operei răscumpărătoare a lui Hristos care se manifestă la finele istoriei în plinătatea măririi ei²⁰.

În ce privește executarea puterii sacramentale sau sfințitoare, orice Biserică se bucură de **dreptul de a canoniza sfinți**²¹, deci prin autocefalie o Biserică dobândește totalitatea drepturilor care îi asigură o conducere complet independentă în câmpul lucrării pe care o săvârșește prin exercitarea celor trei ramuri ale puterii bisericești. Cu alte cuvinte o Biserică Autocefală dobândește calitatea și dreptul de a transmite prin sine însăși întreaga moștenire a Sfinților Apostoli sau deplina succesiune apostolică.

Prin autocefalie în sens canonic ortodox trebuie să înțelegem independența administrativă-jurisdicțională a unei unități bisericești ortodoxe constituită pe bază sinodală, față de altă unitate constituită în același fel, în cadrul Ortodoxiei ecumenice. Prin urmare nu este vorba de o altfel de independență decât de una administrativ jurisdicțională sau de cărmuire în sensul că așa cum spune însuși numele său grecesc: auto-chefali – înseamnă cărmuire prin cap propriu, adică prin căpetenia proprie a unei biserici. Aceasta înseamnă că nici una din unitățile bisericești care au cărmuire proprie, nu sunt subordonate una alteia, ci fiecare se conduce în mod independent²².

Cu toate acestea popoarele sau națiunile constituite în Biserici naționale autocefale, nu desființează eclesia, Biserica cea una, sfântă, ecumenică, după

¹⁹ Nestor VORNICESCU Arhiep. și Mitrop. studiu introductiv la , *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești*, Ed. Inst. Bib. și de Mis. al Bis. Ort. Rom., București 1987, p. 16;

²⁰ Prof. Dr. Mihail DIACONESCU, *Canonizarea unor sfinți români*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 10-12/1991, p. 119;

²¹ Pr. Prof. Dr. Liviu STAN, *Despre Autocefalie*, în rev. Ortodoxia, nr. 3/1956, p. 392;

²² Ibidem, p. 373;

cum nici noțiunea ca atare nu desființează grupul sau societatea. După cum nu există contradicere între părțile firești ale unui organism, tot așa nu există și nu poate să existe contradicere între formele de organizare firești din cadrul omenirii și nici între formele de organizare firești ale credinței religioase, în cadrul Bisericii.

O Biserică autocefală constituită pe bază națională în cadrul ortodoxiei ecumenice, apare ca un lucru, tot atât de firesc este orice element din care se alcătuiește un peisaj natural. De altfel Biserica națională nu înseamnă o Biserică națională în fond, ci una și aceeași Biserică nedespărțită din unitatea ecumenică a ortodoxiei, ci doar înveșmântată într-un chip propriu, în chipul național²³.

Autocefalia își găsește o justificare deplină în condițiile naturale și în învățătura dogmatică a Bisericii, ea fiind de timpuriu reglementată prin legi bisericești sau canoane. Numărul acestora este destul de mare.

Canonul cel mai vechi și mai important despre care am putea spune că reprezintă sau constituie baza canonică autocefaliei este canonul 34 Apostolic. Textul acestui canon este următorul: „Se cade ca episcopii fiecărui neam (popor) să cunoască (să cinstească) pe cel dintâi dintre dâșii și să-l socotească pe acesta drept căpetenie, și nimic mai important să nu facă fără părerea aceluia, și numai pe acelea să le facă fiecare (episcop), câte se referă la eparhia lui și la ținuturile de sub stăpânirea ei. Dar nici acela (protosul) să nu facă ceva fără părerea tuturor. Căci astfel va fi înțelegere și se va preamări Dumnezeu prin Domnul în Duhul Sfânt, Tatăl și Fiul și Sfântul Duh”²⁴.

Analizând cuprinsul acestui canon, vedem că el consacră pentru organizarea Bisericii următoarele principii:

- principiul etnic;
- principiul autocefaliei, căci el dispune ca unitatea bisericească organizată în frunte cu un episcop protos, să se conducă în mod independent;
- principiul sinodalității, căci prin el se dispune ca autocefalia sau conducerea independentă a respectivei unități bisericești naționale, să fie încredințată sinodului tuturor episcopilor sub conducerea episcopului protos al respectivei mari autorități bisericești teritoriale;
- principiul organizării gvasimitropolitane;
- principiul conducerii autonome a episcopilor.

Acest canon recunoaște fiecărui neam dreptul de a se organiza în acest fel și anume o independență jurisdicțională deplină a unei Biserici față de celelalte surori.

Un alt canon foarte important pentru întărirea principiului autocefaliei este și canonul 8 al Sinodului III Ecumenic care afirmă ca fiecare Biserică națională

²³ *Ibidem*, p. 383;

²⁴ Arhid. Prof. Ioan N. FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, p. 26;

autocefală, „să aibă putere fără tulburare și fără silă, după canoanele cuvioșilor părinți și după vechiul obicei”²⁵.

Încă de la organizarea oficială din secolul al XIV-lea, Biserica noastră străbună a avut față de altele, o situație deosebită. Ea s-a bucurat de o independență administrativă internă și autonomie bisericească. N-a recunoscut niciodată altă autoritate din afară, decât supremația și jurisdicția canonică a Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol. Aceasta – supremația și jurisdicția – în cazul de față, însă, întotdeauna au fost numai în materie de dogmă și disciplină. Era deci o „autonomie internă completă și o dependență externă mai mult nominală decât reală”²⁶.

Starea aceasta de „dependență externă” fie ea și „numai nominală” s-a menținut până după jumătatea sec. XIX-lea, când odată cu accentuarea procesului de formare a Statului Național Român a luat naștere și mișcarea pentru deplina și formală recunoaștere autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Astfel la 20 aprilie 1885 a fost trimisă la Constantinopol scrisoarea mitropolitului primat Calinic Miclescu însoțită de o adresă a lui D. A. Sturdza, ministrul Cultelor și instrucțiunii- prin care cerea recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, potrivit rânduielilor canonice ale Bisericii Răsăritului.

Patriarhul ecumenic a convocat de îndată, Sinodul patriarhal încuviințând cele cerute de mitropolitul Primat al României. La 25 aprilie patriarhul, a răspuns mitropolitului, cât și ministerului, arătând că a luat în considerare, împreună cu membrii sinodului său, cererea Bisericii Ortodoxe Române, pe care o recunoaște ca autocefală. Tot atunci s-a trimis și tomosul de autocefalie, semnat de patriarhul Ioachim IV și de zece mitropoliți, membrii ai sinodului patriarhal datat: aprilie 1885 (fără zi)²⁷.

În baza acestui act Biserica Ortodoxă Română a fost declarată autocefală și a fost înzestrată cu aceleași drepturi de care se bucură celelalte Biserici autocefale²⁸.

Canonizarea unor noi sfinți ai Bisericii a fost și este, în Biserica Națională Autocefală, dreptul Sfântului și îndreptătorului Sinod al acelei Biserici²⁹ care este cea mai înaltă autoritate în Biserica Ortodoxă Română pentru toate chestiunile spirituale și canonice precum și pentru cele bisericești de orice

²⁵ *Ibidem*, p. 75;

²⁶ Pr. Prof. Dr. Ioan RĂMUREANU, *La a 90-a aniversare autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române*, în rev. Bis. Ort. Rom., nr. 11-12/1975, p. 1373;

²⁷ Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Ed. Inst. Bib. și de Mis. al Bis. Ort. Rom., București 1994, p. 136;

²⁸ Nicodem MILAȘ, *Dreptul Bisericesc Oriental*, trad. Dimitrie I. Cornilescu și Vasile S. Radu, revizuit de I. Mihălcescu, București 1915, p. 257;

²⁹ *** *Legiunile Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1953;

natură date în competența sa, așa cum prevedea articolul 9. Atribuțiile Sfântului Sinod, sunt prevăzute de articolul 14 din Statutul de Organizare și Funcționare al Bisericii Ortodoxe Române (2020).

Prin canonizarea sfinților săi, Biserica Ortodoxă Română împlinește îndemnul Sf. Apostol Pavel: „aducându-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evrei XIII, 7).

Numărul sfinților prin care neamul nostru românesc și-a întărit credința și misiunea sa în lume, este lung și impresionant și nimeni altul decât numai bunul Dumnezeu știe câți dintre fiii acestui popor și-au înscris numele ca sfinți în neamul nostru.

În întreaga istorie a Bisericii Ortodoxe Române au avut loc următoarele canonizări:

-1517: Nifon Patriarhul Constantinopolului apoi Mitropolit al Ungrovlahiei.³⁰

-1950, 28 februarie canonizări cu caracter local după cum urmează:

- Sf. Ierarh Calinic de la Cernica (11 aprilie);
- Sf. Ierarhi și mărturisitori Ilie Iorest și Sava Brancovici, mitropoliți Ardealului (24 aprilie);
- Sf. cuvioși mărturisitori: Visarion, Sofronie de la Cioara și mucenicul Oprea (21 octombrie);
- Sf. Ioan Valahul (12 mai).

- tot la această dată s-a hotărât generalizarea cinstirii în toată Biserica românească a unor sfinți cu moaște la noi în țară:

- Sf. mucenică Filofteia fecioara, cu moaște în Biserica Episcopală din Curtea de Argeș (7 decembrie);
- Preacuviosul Nicodim cel Sfințit de la Mănăstirea Tismana (26 decembrie);
- Sf. mucenic Ioan cel Nou, ale cărui moaște se găsesc în Catedrala Arhiepiscopală din Suceava (24 iunie);
- Cuviosul Grigorie Decapolitul, cu moaștele în Mănăstirea Bistrița-Vâlcea (20 noiembrie);
- Cuvioasa Parascheva, cu moaștele în Catedrala Mitropolitană din Iași (14 octombrie);
- Cuviosul Dimitrie cel Nou Basarabov, cu moaștele în Catedrala Patriarhală din București (27 octombrie)³¹.

³⁰ Ep. Tit SIMEDREA, *Viața Sfântului Nifon, Patriarhul Constantinopolului*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 5-6/1937, pp. 296-297;

³¹ TEOCTIST Arăpașu, Patriarhul B.O.R., *Sfinții în Biserica Ortodoxă*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 7-10/1992, p. 20;

- 1955, octombrie – proclamare de sfinți noi:
Sf. Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel (21 octombrie);
Inaugurarea oficială a cultului lor precum și extinderea cultului local al sfinților cu moaște la noi în țară (vezi mai sus)³².

- 1956, 7 octombrie – proclamare de sfânt:
- Sf. Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș (15 septembrie)³³.

Aceste treceri în rândul sfinților au fost reluate de către Sfântul Sinod îndată după evenimentele din luna decembrie a anului 1989, hotărând în ședințele sale noi canonizări, după cum urmează:

-1992, 19-20 iunie:

- Sf. cuvios Ioan de la Prislop (13 septembrie);
- Sf. Ierarh Antim Ivireanul (27 septembrie);
- Sf. cuvios Antonie de la Iezerul Vâlcea (23 noiembrie);
- Sf. cuvios Daniil Sihastu (18 decembrie);
- Sf. cuvios Gherman din Dacia Pontică (29 februarie);
- Sf. Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș (24 aprilie);
- Sf. Ierarh Ghelasie de la Râmeț (30 iunie);
- Sf. Ierarh Leontie de la Rădăuți (1 iulie);
- Binencredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt (2 iulie);
- Sf. cuvios Ioan de la Neamț-Hozevitul (5 august);
- Sf. cuvioasă Teodora de la Sihla (7 august);
- Sf. martiri Brâncoveni, Constantin Vodă cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache (16 august).

- generalizarea cultului sfinților canonizați în 1950.

- aprobă generalizarea cultului următorilor sfinți autohtoni și de alte neamuri care au viețuit, au propovăduit și au suferit martiriul pe pământul strămoșesc sau pe alte meleaguri precum și înscrierea lor în Sinaxar și Calendarul Bisericii noastre:

- Sf. mucenici Claudiu, Castor, Sempronian și Nicostrat (9 noiembrie);
- Sf. cuvios Paisie de la Neamț (15 noiembrie);
- Sf. mucenic Dasius (20 noiembrie);
- Sf. mucenic Hermes (31 decembrie);
- Sf. cuvios Antipa de la Calapodești (10 ianuarie);
- Sf. mucenici Ermil și Straton (13 ianuarie);
- Sf. Bretanion episcop de Tomis (25 ianuarie);
- Sf. cuvios și mărturisitor Ioan Casian (prăznuit în anii bisepecți la 29 februarie, iar în anii nebisepci la 28 februarie);

³² *** *Marile festivități religioase ale B.O.R.*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 11-12/1955;

³³ Prot. Dr. Gh. COTOȘMAN, *Proclamarea solemnă a canonizării și instituirea cultului Sf. Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 10-11/1956, p. 893-928;

- Sf. mucenic Montanus preotul și soția sa Maxima (26 martie);
- Sf. Irineu, episcop de Sirmium (6 aprilie);
- Sf. mucenic Sava de la Buzău (12 aprilie);
- Sf. Teotim episcop de Tomis (20 aprilie);
- Sf. mucenici Pasicrat și Valentin (24 aprilie);
- Sf. mucenic Iuliu veteranul (27 mai);
- Sf. mucenici Attalos, Kamasis, Filipos și Zoticos de la Niculițel (4 iunie);
- Sf. mucenici Nicandru și Marcian (8 iunie);
- Sf. Nifon patriarhul Constantinopolului (11 august);
- Sf. mucenic Isihie (15 iunie);
- Sf. Niceta de Remesiana (24 iunie);
- Sf. mucenic Ioan cel Nou de la Suceava (24 iunie);
- Sf. mucenici Epictet și Astion (8 iulie);
- Sf. mucenic Emilian de la Durostorum (18 iulie);
- Sf. mucenici Donat diaconul, Romul preotul, Silvan diaconul și Venus (21 august);
- Sf. mucenic Lup (23 august).³⁴

- tot la acea dată s-a aprobat instituirea „Duminicii sfinților români” care a fost așezată în calendarul Bisericii noastre și se serbează în fiecare an în a doua Duminică după Rusalii. În această Duminică vor fi amintiți și cu evlavie cinstiți:

- Sf. ierarhi, preoți și diaconi, slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române, care au săvârșit mucenicește, au mărturisit și au apărat cu jertfelnicie credința ortodoxă, neamul și țara noastră;

- Sf. cuvioși și cuvioase care s-au săvârșit trăind deplin viața călugărească, și care, prin pilda vieții lor și prin rugăciune au hrănit duhovnicește pe toți drept credincioșii;

- Sf. martiri din orice treaptă harică sau stare obștească și toți aceia care prin sângele și patimile lor au primit cununa sfințeniei;

- Sf. români uciși de oștile păgânilor sau ale altor asuprașitori de-a lungul veacurilor, precum și cei care au căzut în luptă cu aceștia sau în amară robie prin credința strămoșească, pentru Biserică și neam;

- Sf. care s-au săvârșit luptând cu arma cuvântului pentru apărarea credinței, a Bisericii Ortodoxe și a binecredincioșilor ei fii;

- Toți ceilalți sfinți creștini ortodoxi români din toate timpurile și de pretutindeni, știuți și neștiuți, care au sporit în dragostea pentru Hristos, care au sporit în faptele cele bune, în rugăciuni și în virtuțile creștine, pe care Dumnezeu I-a scris în Cartea Vieții³⁵.

- 1997, 13-14 februarie:

- Sf. Ierarh Petru Movilă, mitropolitul Kievului³⁶.

³⁴ ****Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române*, sumarul ședinței din 19-20 iunie 1992, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 4-6/1992, pp.163-194;

³⁵ Diac. Prof. P. I. DAVID, *Prima sărbătoare a Duminicii sfinților români*, în rev. Biserica Ortodoxă Română., nr. 7-10/1992, pp. 67-68;

³⁶ Pr. Augustin RUSU, *Lucrările Sfântului Sinod al B.O.R., 13-14 februarie 1997*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 1-6/1997, p. 321;

- 2003, 4-5 martie:

- Sf. mitropolit Teodosie II de la Mănăstirea Brazi-Vrancea (23 septembrie);
- Cuviosul Vasile de la Mănăstirea Poiana Mărului-Buzău (15 aprilie).³⁷

- 2005, 5 iulie:

- Sf. cuvios Onufrie de la Vorona (9 septembrie);
- Sf. Ierarh Dosoftei, mitropolitul Moldovei (13 decembrie).

-2005, 20-21 octombrie:

- Sf. cuvios Gheorghe de la Cernica (3 decembrie);
- Sf. Ierarh Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești (22 iunie).

- 2006, 14-15 noiembrie:

- Sf. Ierarh Pahomie de la Gledin, Episcopul Romanului (14 aprilie).

- 2007, 12 februarie:

- Sf. mitropolit Varlaam al Moldovei (30 august).

- 2007, 22-24 octombrie:

- Sf. martiri și mărturisitori năsăudeni: Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigore din Zagra și Vasile din Telciu (12 noiembrie).

- 2008, 5-7 martie:

- Sf. cuvioși Rafael și Partenie de la Agapia (21 iulie);
- Sf. cuvios Iosif de la Văratec (16 august);
- Sf. cuvios Ioan de la Râșca și Secu (30 august);
- Sf. cuvioși Simeon și Amfilohie de la Pângărați (7 septembrie);
- Sf. cuvios Chiriac de la Tazlău (9 septembrie);
- Sf. cuvioși Iosif și Chiriac de la Bisericiani (1 octombrie).

- 2008, 8 iulie:

- Sf. Ierarh Iachint, mitropolitul Țării Românești (28 octombrie);
- Sf. voievod Neagoie Basarab (26 septembrie);
- Sf. Dionisie Exiguul (1 septembrie).

-2009, 18-19 iunie:

- Sf. cuvios Ioanichie cel Nou de la Muscel-Argeș (26 iulie)³⁸.

- 2010, 29 octombrie:

- Sf. cuvios Irodion de la Lainici (3 mai).

³⁷ *** *Comunicat de presă*, în rev. Telegraful Român, Sibiu, nr. 9-12/2003, p. 1;

³⁸ <https://www.monitorulsv.ro/Religie/2009-06-22Canonizarea-Cuviosului-Ioanichie-cel-Nou-de-la-Muscel-aprobata-de-Sfantul-Sinod-al-Bisericii-Ortodoxe-Romane#ixzz6afHdbDZS>

- 2011, 21 iulie
- Sfântul Ierarh Andrei Șaguna (30 noiembrie).

- 2011, 30 octombrie
- Sf. Ierarh Simion Ștefan (24 aprilie).

- 2016, 25 februarie:
- Sf. cuvioși Neofit și Meletie, de la Mănăstirea Stânișoara (3 septembrie);
- Sf. cuvioși Daniil și Misail de la Mănăstirea Turnu (5 octombrie).

- 2016, 6-7 iunie:
- Sf. mitropolit Iacob Putneanul al Moldovei (15 mai);
- Sf. cuvioși Sila, Paisie și Natan de la Mănăstirea Sihăstria Putnei (16 mai).³⁹

- 2017, 6 august 2017:
- Sf. cuvios Pafnutie (Pârveu – n. n.) Zugravul (7 august)⁴⁰.

- 2017, 5 octombrie:
- Sf. Nevoitor Gheorghe (Lazăr – n. n.) Pelerinul (17 august);
- Sf. Ierarh Iosif (Naniescu – n. n.) cel Milostiv, Mitropolitul Moldovei (26 ianuarie).⁴¹

- 2018, 25 octombrie:
- Sfântul Ierarh Dionisie (Erhan – n. n.), Episcopul Cetății Albe-Ismail (17 septembrie).⁴²

Din toate cele enumerate, precum și din argumentele scripturistice, dogmatice, istorice, cultice și canonice invocate, putem rosti și noi, cuvintele psalmistului: „Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi (Ps. LXVII, 36), căci „prin sfinții care sunt pe pământul Lui, minunat a făcut Domnul toată voia întru ei” (Ps. XV, 3).

De aceea, „Sfinții pe care îi avem acum în mijlocul nostru ne-au adus lumină și har în mult zbuciumata viață. Să mulțumim cu smerenie lui Dumnezeu pentru această împlinire sfântă din Biserica noastră, bucurându-ne astăzi de revărsarea darurilor Duhului Sfânt”⁴³.

Sfinții naționali sunt, prin urmare, bogăția spirituală și harică a Bisericii Ortodoxe Române și mărturia ei în comunitatea ecumenică a Bisericii Ortodoxe Autocefale și autonome și prin aceasta, forța ei pe planul creștinătății ecumenice generale.

³⁹ Iulian Dumitrașcu, *Noi sfinți în calendarul Bisericii Ortodoxe Române*, în <https://basilica.ro/noi-sfinti-in-calendarul-bisericii-ortodoxe-romane-2/> din 07.06.2016.

⁴⁰ <http://www.episcopiacvhr.ro/noi-hotarari-ale-sfantului-sinod-trei-sfinti-au-fost-adaugati-in-calendarul-bisericii-ortodoxe-romane/>

⁴¹ <http://www.episcopiacvhr.ro/noi-hotarari-ale-sfantului-sinod-trei-sfinti-au-fost-adaugati-in-calendarul-bisericii-ortodoxe-romane/>

⁴² <https://basilica.ro/episcopul-dionisie-erhan-va-fi-proclamat-sfant-la-hramul-catedralei-patriarhale/>

⁴³ Pr. Augustin RUSU, *Proclamarea solemnă a hotărârilor Sfântului Sinod*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 7-10/1992, p. 57;